

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/189069,Uroczystosci-pogrzebowe-Powstancow-Warszawskich-oraz-cywilnych-ofiar-Powstania-W.html>
27.02.2026, 02:01

[Następny](#)

[Powrót](#)

Uroczystości pogrzebowe Powstańców Warszawskich oraz cywilnych ofiar Powstania Warszawskiego, których szczątki zostały odnalezione na Czerniakowie – Warszawa, 4 sierpnia 2023

4 sierpnia 2023 roku w Kościele Świętego Grzegorza Wielkiego przy ul. Wolskiej 180/182 w Warszawie odbyły się uroczystości pogrzebowe szczątków dziewięciu ofiar Powstania Warszawskiego.

04.08.2023

W uroczystości wzięli udział weterani walk o stolicę, przedstawiciele władz, natomiast Instytut Pamięci Narodowej reprezentowali dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa IPN oraz dyrektor Oddziału IPN w Warszawie dr Tomasz Łabuszewski.

79 lat temu tych dziewięciu nieznanych z nazwiska bohaterów Powstania Warszawskiego, mężczyzn i kobiet, żołnierzy i cywili poniosło śmierć podczas walk na Czerniakowie. Zostali pochowani w prowizorycznym grobie, który okazał się grobem dla nich przez kolejne 79 lat. Przypadkowe prace doprowadziły do odkrycia tej mogiły. Zapewne zastanawiamy się, czy w Warszawie znajdują się jeszcze takie nieodkryte, bezimienne miejsca pochówku. Jestem głęboko o tym przekonany, że tak. Tych miejsc jest więcej. Warszawa została przez Niemców tak brutalnie zniszczona, ludność cywilna wymordowana

- powiedział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Dziwięciu nieznanych z imienia i nazwiska bohaterów Powstania, którzy podjęli walkę przeciwko znenawidzonej, ludobójczej okupacji spocznie dziś na poświęconej ziemi na Cmentarzu Powstańców Warszawskich. Spoczną u boku swoich towarzyszy broni. Spełniamy tym aktem swój obowiązek. Jestem tu również dlatego, że tak czujemy w głębi naszego serca, bo ich walka to nasza dzisiejsza wolność. O tym musimy pamiętać. Niech więc trwa pamięć o bohaterstwie Powstańców i ludności cywilnej, a tych dziewięciu bohaterów niech wreszcie zazna godnego pochówku - wskazał

Szef Gabinetu Politycznego Ministra Obrony Narodowej Łukasz Kudlicki odczytał list od ministra Mariusza Błaszczaka, w którym zaznaczył, że nie można zapomnieć bohaterstwa Powstańców, dramatu mieszkańców oraz tragedii Warszawy. Wszystkim bohaterom należy się pamięć i godny pochówek.

Po mszy świętej odbyła się ceremonia pogrzebowa w asyście żołnierzy Wojska Polskiego na Cmentarzu Powstańców Warszawy (ul. Wolska 174/176, kwatera 35, rząd II). Pogrzeb, zorganizowany został przez Instytut Pamięci Narodowej.

Szcątki Powstańców Warszawskich zostały odnalezione podczas prac archeologicznych prowadzonych w maju i czerwcu 2023 roku przy ul. Koźmińskiej 7, na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabowidzących nr 8.

W trakcie prac ekshumacyjnych ujawniono, że jednym z pochowanych w prowizorycznej mogile był Powstaniec Warszawski: miał skórzane buty wojskowe oraz wojskowego orzełka i zawinięty był w jasne płótno. Wśród pochowanych w tym samym grobie ofiar były również kobiety, być może sanitariuszki, które z narażeniem życia pomagały do ostatnich chwil rannym.

Na niektórych czaszkach zarejestrowano ślady, które mogły powstać w wyniku przebicia kości przez odłamki podczas wybuchu. Fragmentaryczność szczątków potwierdzałaby tę tezę i pozwalała datować pochówek na sierpień lub wrzesień 1944 r., kiedy w tym rejonie prowadzone były działania wojenne, a zabitych pochowali współtowarzysze, o czym świadczy staranne ułożenie ciał w grobie pomimo znacznego stopnia okaleczenia.

W okresie Powstania Warszawskiego walki na Czerniakowie pochłonęły setki ofiar. Byli wśród nich polegli i ranni w walce Powstańcy, zamordowani w egzekucjach i szpitalach polowych wraz z personelem medycznym oraz cywilne ofiary, mieszkańcy okolicznych domów. Dziś, po prawie 80. latach od tych tragicznych dla Czerniakowa wydarzeń, ma miejsce uroczysty i godny pochówek szczątków ofiar niemieckiego terroru.

Oddając hołd ofiarom, pamiętamy o tych, których szczątków jeszcze nie odnaleziono, a którzy czekają na godne upamiętnienie w miejscu wiecznego spoczynku wśród poległych w walce towarzyszy i cywilnych ofiar Powstania.

Powstanie Warszawskie na Czerniakowie – 1 sierpnia 1944 r., tak jak w innych dzielnicach miasta, do walki ruszyły oddziały powstańcze na Czerniakowie. Górny Czerniaków, zwany przez warszawiaków Powiślem Czerniakowskim, był jednym z miejsc najcięższych walk stoczonych przez powstańców z niemieckim okupantem.

Podczas sierpniowych walk w rejonie ulic Ludnej, Rozbrat, Łazienkowskiej i Wioślarskiej walczyło V Zgrupowanie AK „Kryśka”, pod dowództwem kpt. Zygmunta Netzera „Kryski”, powstrzymujące od południa i zachodu natarcie oddziałów niemieckich stacjonujących przy ul. Górnośląskiej.

Od września 1944 r. siły powstańcze na Czerniakowie zostały wzmocnione przez walczących dotychczas na Woli i w Śródmieściu żołnierzy Zgrupowania AK „Radosław”, a dowództwo powierzone ppłk. Janowi Mazurkiewiczowi „Radosławowi”. Po masakrze ludności cywilnej na Woli i artyleryjskim ostrzale Starego Miasta, 10 września Niemcy rozpoczęli natarcie na Czerniaków, którego celem było odcięcie Powstańców od Śródmieścia i uniemożliwienie ewakuacji na prawobrzeżną stronę Warszawy. Kierowany w ich stronę ogień artyleryjski, miotacze min, granatniki, broń pancerna, „goliaty” oraz bombardowanie zmusiły Powstańców do opuszczenia zajętych pozycji i koncentracji w rejonie ul. Okrąg, Czerniakowskiej i Zagórnej.

Niemieckie natarcia – ostrzały, bombardowania i podpalenia – nie oszczędziły ludności cywilnej ani szpitali polowych, w których przebywali ranni w walce Powstańcy. 11 września, po ostrzale morderczym szpitala przy ul. Przemysłowej 21, zorganizowanego w Fabryce Opakowań (tzw. „Błaszance”), przeniesiono rannych do Fabryki Citroëna przy ul. Czerniakowskiej 199. Kiedy 15 września Niemcy zajęli fabrykę, zamordowali rannych, którzy nie mogli zostać ewakuowani do Pruszkowa.

W nocy z 19 na 20 września 1944 r. ppłk „Radosław” wydał rozkaz o ewakuacji kanałami na Mokotów. Do wjazdu na ul. Solec i Zagórnej weszło ok. 200 rannych i nieuzbrojonych Powstańców,

którym udało się przedostać do ul. Dworkowej. Pozostali, pod dowództwem kpt. Ryszarda Białousa „Jerzego”, kontynuowali walkę na Przyczółku Czerniakowskim, czuwając nad ewakuacją ludności na prawobrzeżną stronę Warszawy. 23 września Niemcy opanowali Czerniaków, dokonując masowych mordów na pozostałych przy życiu Powstańcach oraz ludności cywilnej.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)